

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС: Модернізація системи вищої освіти України

*Матеріали VI Міжнародної наукової конференції
“Модернізація системи вищої освіти відповідно
до Програми розвитку освіти в Україні на 2005–2010 роки”,
м. Судак, Автономна Республіка Крим,
20 травня 2006 р.*

*та Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Вища освіта в контексті державної політики України”,
м. Київ, МАУП, 14 грудня 2006 р.*

Київ 2007

ББК 74.58(4УКР)я43
Б79

Відповідальний редактор *В. М. Чирков*
(видання здійснене в рамках проекту “Наукові праці МАУП”)

Болонський процес: Модернізація системи вищої освіти
Б79 України: Матеріали VI Міжнар. наук. конф. “Модернізація
системи вищої освіти відповідно до Програми розвитку освіти в Україні на 2005–2010 роки”, м. Судак, Автономна Республіка Крим, 20 трав. 2006 р. та Всеукр. наук.-практ. конф. “Вища освіта в контексті державної політики України”, м. Київ, МАУП, 14 груд. 2006 р. — К. : МАУП, 2007. — 328 с.: іл. — Бібліогр. в кінці статей.

ISBN 978-966-608-755-6

У пропонованому збірнику наукових праць висвітлюються проблеми модернізації системи вищої освіти України, трансформації освітньої системи країни в умовах розвитку постіндустріального суспільства. Вища освіта розглядається в контексті державної політики України.

Для науковців, державних службовців, менеджерів освіти, викладачів і студентів, які навчаються за такими напрямками і спеціальностями: державне управління, політологія, менеджмент, маркетинг, педагогіка, міжнародні відносини.

ББК 74.58(4УКР)я43+74.58я43

ISBN 978-966-608-755-6

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2007

Зміст

Розділ I

МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ВІДПОВІДНО ДО ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ В УКРАЇНІ НА 2005–2010 рр. 8

Мамонов К. А., Мамонова Н. В.

*Трансформація освітньої системи України в умовах
розвитку постіндустріального суспільства 9*

Судаков В. И., Алиев Р. М., Балинска И.

*Проблема трансформации социальных функций
института образования в современных
постсоциалистических государствах 15*

Кочетова К. А., Нестеренко О. В.

*Інтеграція вищих навчальних закладів і роботодавців
як фактор обопільного підвищення конкурентоспроможності 27*

Яковенчук О. А.

*Як застосувати зарубіжний досвід прискореного навчання
в педагогіці України 31*

Балинска И.

*Принципы современных образовательных реформ
в контексте положений Болонской декларации 42*

Корнеева Л. О., Сіницький М. Є.

Підхід до якості вищої освіти з позицій ISO 9001:2000 49

Спивакова Н. А.

*Основные направления развития системы высшего образования
в условиях трансформационных процессов Украины 63*

Рябченко І. М., Глупак О. М.

*Досвід впровадження сучасних технологій дистанційного
навчання у навчальний процес і науку 68*

Штефан Л. В.

*Гуманізація самостійної роботи шляхом втілення
сучасних педагогічних технологій 76*

Орлова О. І.

*Потенціал релаксаційної функції культури
в управлінні сучасним навчальним закладом 82*

ЯК ЗАСТОСУВАТИ ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРИСКОРЕНОГО НАВЧАННЯ В ПЕДАГОГІЦІ УКРАЇНИ

Глобалізація — унікальний феномен і найважливіший фактор впливу на всі сфери людської діяльності, в тому числі на педагогіку ХХІ ст. Сучасна українська педагогіка як сфера надання освітніх послуг перебуває на порозі докорінних змін наших уявлень щодо процесів навчання та вивчення, які вже у близькому майбутньому будуть безстресовими, тобто заснованими на задоволенні. Зміниться також наше уявлення про структуру педагогічних процесів. Увесь світ зараз перебуває у точці інтенсифікації творчості, що не може не знайти своє відображення в освітніх процесах. Саме навчання претендує на те, щоб стати творчим процесом. І кроком до цього, на думку доктора наук Георгія Лозанова, може стати прискорене навчання [1, 16–21].

Що таке прискорене навчання? Прискорене навчання надає нової суті в нашій свідомості і розкриває нові грані наших можливостей, дає новий підхід щодо дійсності — підхід ХХІ ст., який по праву можна назвати Супернавчанням.

Доктор Маюмі Морі, японський педагог-новатор, наводить як приклад зауваження, почуте нею в класі прискореного навчання. Один із студентів написав: “Я відчув, що торкнувся чогось глибинного, настільки важливого, як і саме людське існування”. Інший дивувався: “Хто міг би уявити, що можна настільки захопитись простим уроком із розмовної англійської мови?” [3, 9–12].

Прискорене навчання як ресурс у системі “Люди на землі”

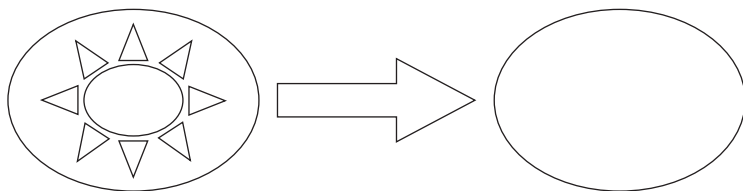
Одна із гіпотез сучасної психології полягає в тому, що люди володіють усіма ресурсами для здійснення бажаних змін. Ця гі-

потеза запозичена із праці американського психіатра і гіпнотерапевта Мілтона Х. Еріксона, який побачив у несвідомому місце накопичення мисленнєвих можливостей. Він розглядав гіпнотерапію як засіб допомогти клієнту знайти, вибрати і використати вже наявні у його підсвідомості запаси [2, 53–55].

Перенесення ресурсу всередині особистості

Для подібної гіпотези щодо ресурсів є міцна нейрофізіологічна основа. Біологічні механізми в людському головному мозку протікають, наприклад, порівняно з електронними комп'ютерами, досить повільно. Хоча мозок сам по собі є гігантським механізмом, який до того ж володіє незвичайно ефективною програмою. Програмування, яке робить наш мозок настільки ефективним, підтримується перш за все за рахунок паралельного функціонування, тобто завдяки тому, що чимало різноманітних, відмінних одна від одної частин нашого головного мозку одночасно виконує різні завдання. Це, окрім іншого, призводить до того, що одна частина мозку може містити інформацію, яка в разі необхідності може знадобитись іншій його частині. Висловлюючись комп'ютерною мовою, можна сказати: проблема виникла в одній директорії, а її рішення знаходиться в іншій.

Індивідуальна, особистісна робота щодо зміни розглядається в сучасній психології як перенесення мисленнєвих ресурсів з однієї частини особистості на іншу.

Перенесення ресурсу в рамках суспільства

Ми вивчаємо наш суб'єктивний досвід. Ми досліджуємо, які елементи можемо розпізнати в нашому внутрішньому переживанні і яким чином ці елементи поєднані один з одним. Нас цікавить, що людина мисленнєво чує, бачить і відчуває і як саме вона це робить. А також як вона рухається, що вона говорить сама собі, як вона це говорить і якими позиціями і узагальнен-

нями вона при цьому користується. Комбінація цих елементів (що в цьому контексті іменується структурою суб'єктивного досвіду) визначає те, як людина себе почуває, поводить. Моделювання виняткових можливостей людини, тобто кодування і підготовка здібностей до перенесення, засноване на принципі перенесення ресурсів.

Тільки в такому разі ресурси переходять з однієї людини на іншу, як це відбувається при цілеспрямованих змінах.

Моделювання як перенесення ресурсу у міжкультурному контексті

Якщо збільшити систему, в межах якої здійснюється перенесення ресурсів, дійдемо до меж культурного моделювання. Якщо розглядати “людей на землі” як одну велику систему, то культури в цій системі вважатимуться найбільшими складовими. Культури теж володіють специфічними ресурсами, як частини чи люди.

Міжкультурний обмін є моделюванням на рівні культур. Всередині системи “люди на землі” в певній його частині є корисні ресурси, яких потребують інші частини системи. Розглядаючи ресурс “люди на землі” як єдину систему і надаючи цій ідеї практичного застосування, тим самим ми підтримуємо глобалізаційну мисленеву ідеологію. Подібно до того, як на індивідуальному рівні ми виходимо з того, що ресурси, які комусь необхідні, знаходяться в якійсь частині його мозку, можемо виходити з того, що ресурси, яких сьогодні потребує Україна, вже віднайдені і діють у країнах Північної Америки чи Західної Європи. І навпаки. Можливо, подібний культурний ресурс має форму соціального звичаю, ролі особистості, мистецтва, міфу, традиції виховання чи нового методу навчання.

Наш час, час переходу від XX до XXI ст., пропонує унікальні можливості для міжкультурного обміну. У нас є більший ніж будь-коли раніше, доступ до різноманітних частин “люди на землі” як системи. По-перше, завдяки стрімкому скороченню відстаней є можливість налагодження контакту з багатьма культурами. По-друге, зараз маємо більш повне уявлення щодо культур, які існували протягом людського розвитку. Разом ці два явища створюють сприятливий загальний контекст для здійснення переносу потрібного ресурсу із однієї культури в іншу.

Якщо знаємо, що настав час для переносу культурних ресурсів у межах системи, яку ми називаємо “люди на землі”, то постає питання: “Для чого нам це потрібно?”.

Ми переносимо ресурси для того, щоб вирішити проблеми, чи досягнути мети. Які проблеми і цілі висуваються перед нами?

Однією із сфер, де сьогодні існує багато проблем, є освіта.

Аналіз сучасних проблем у системі освіти України дає змогу дійти висновку, що розвиток педагогіки в нашій країні характеризується значним відставанням від Європи, оскільки ми зіткнулись з недосконалістю традиційних методів навчання.

Розглянемо, що відбувалось протягом останніх двадцяти років у світовій педагогіці і який досвід ми могли б запозичити в інших країнах.

*Револуція в зарубіжній системі освіти,
про яку не повідомлялось в Україні*

Якщо ви вступите до лав тих, хто приєднався до революції в навчанні, ви станете частиною явища, що не визнає національних кордонів так само, як не визнають його наслідки, що розноситься міжконтинентальними вітрами. Насіння потрапляє кругом — і на заповнені народом проспекти Мехіко, і на маленький острів Вануату, настільки маленький, що на мапі він має вигляд крапки. Візьмемо, наприклад, Фінляндію і уявімо собі, що може статися, якщо вся країна перейде на прискорене навчання. А це й є тим, що відбувається у фінських школах в останнє десятиріччя, результати чого змушують вигукувати: “Приголомшливо!”, “Суперфінни!”.

Перейдіть до навчання ХХІ ст., хоча б подумки, із тими, хто подібно до вас зміг вирватись з-під пресу повсякденного життя. Безумовно, якщо ви хочете виправити недоліки, що йдуть з минулого, то не менш важливо самому перейти до прискорених методів навчання.

Вчитель Брюс Тікел Тейлор, творець світової мережі прискореного навчання, заявляє: “Ми зараз перебуваємо в унікальному місці, в унікальний час історії нашої планети”. Його бачення глобальної перспективи закладено, можливо, генетично. Народжений англійською актрисою від американського інженера-гірника в Сеулі, в двадцятих роках, під час посилення окупаційного режиму японських загарбників, Тейлор відразу ж розпочав

життя, сповнене пригод, ставши розвідником ще з пелюшок. Оголошена незаконно корейська Декларація про незалежність була схована під матрацом його ліжка.

Тейлор переконаний: щоб мати майбутнє, світова спільнота повинна навчитись жити разом. Це не пов'язано зі змінами людської природи, “але необхідно змінити підсвідомі переконання, що складаються із обмежень, які в нас заклали з дитинства. Уміння змінювати підсвідомість через переконання і внутрішню уяву — дуже важлива здатність, якою володіє більшість тих, хто займається навчанням і не володіє решта. У нас є унікальна можливість допомогти” [5].

Як і багато інших людей у цьому світі, це також помічає Мажумі Морі. Вона переконана, що зараз постала необхідність у навчанні тому, як навчатись. Сьогодні, як ніколи раніше, актуальна теза: “Отримати здатність спілкування з іншими індивідами на різноманітних “енергетичних рівнях” і здатність ставити “благородні цілі” — ось на сьогодні найважливіше завдання”, стверджує Морі, засновник японського Товариства прискореного інтегрованого навчання (ТПІН).

Оскільки є чимало різноманітних методів прискореного навчання, назвемо їх. Окрім Супернавчання, існують також ще Оптимізація навчання, Посилене навчання, Інститут Лінда, Звукове навчання, Навчання внутрішніх процесів, Проект “Ренесанс” — і це тільки деякі з них, за винятком методів і організацій зі словом “прискорений”, що є частиною їх назви. Список настільки великий, що заслуговує на окремий перелік. Усе це гілки одного дерева.

Окрім того, є також багато методів, що пропонують кращий шлях для досягнення вигоди. Їх дуже багато, як і запитів. Якщо ви знаєте, незалежно від того, студент ви чи викладач, ви практично завжди можете досягти того, чого ви хочете.

Що може зробити кожен з нас, щоб стати частиною світового процесу прискореного навчання?

Основи. Ми дійшли місця, коли знову необхідно звернутись до основ. Словниковий запас, правопис, граматики, вимова. Якщо ви з ними до цих пір не на “ти”, то вам допоможе в цьому Супернавчання. А якщо хочете допомогти іншим, зможете навіть виграти урядовий грант, як це зробила доктор Мері Гарріс із Атланти, отримавши допомогу із Міністерства оборони. Ось

заголовок її проекту: “Створення словників” із методики Супернавчання на магнітній стрічці для навчання школярів молодших класів академічним знанням, необхідним для подальшого навчання”. З іншого боку, багато людей створюють індивідуальні магнітні записи, щоб подолати різноманітні бар’єри у професійному навчанні з метою отримати інші ліцензії для складання іспитів на магістра, на військову службу, на адвоката. Наприклад, учитель Рут Джеймс з Рохліну, Каліфорнія, підготувала магнітний запис, щоб скласти серйозний державний іспит на спеціаліста з мовного розвитку. Результати настільки задовольнили її, що вона вирішила скористатись музикою із Супернавчання і тепер продає касету під назвою “Як спеціалісту з мовного розвитку досягти успіху без стресу”.

Іншим довелось зайнятися Супернавчанням на свій страх і ризик. Як безстрашнішого із таких людей можемо навести приклад романіста Джорджа Гатріджа, який викладає, щоб заробити собі на життя. В 1982 р. він приземлився в Гембеллі, ескімоському поселенні на острові Св. Лаврентія, розміри якого можна зіставити з розмірами штату Делавар. Сам Гембелль розташований за тридцять сім миль від Сибіру. Гатрідж, якого найняли на цю роботу за телефоном, прийшов до школи, в якій не було ані бібліотеки, ані лабораторного обладнання. Усе, що там було, — це група дуже агресивних дітей.

“Упродовж чотирьох днів один із учнів погрожував викинути мене з вікна, коли я просив його почитати”. Жителі острова звикли до права сильного, протягом чотирьох тисяч років вони постійно воювали із жителями Сибіру. Ніхто з учнів Гатріджа ніколи не був на континенті, ніколи не бачив готелів, не піднімався на хмарочоси у ліфті. Деякі приходили у клас з руками, покритими кров’ю щойно освіжованих тварин. Як йому розповіли діти, його попередник просто вмикав кінопроектор і показував фільми з осені до весни. Проте Гатрідж чув про Супернавчання від свого двоюрідного брата, фізика Дона Лофланда. Лофланда просто вразила здатність його колег із різних коледжів у Каліфорнії дуже швидко засвоювати наукову інформацію і вивчати мови.

Гатрідж вирішив на основі Супернавчання розробити власний метод, який він назвав Зворотним інструктажем. За допомогою цього методу агресія спрямовувалась в інше русло, в русло

змагання в отриманні знань. В 1983 р. Гатрідж із своїми мало-знайомими учнями вирішив взяти участь у дуже престижному національному конкурсі з рішення задач. У боротьбі з понад 15500 школами їм вдалось виграти фінал 1984 р. Здавалось, трапилось справжнє диво.

Учні старших класів, у тому числі двоє з них, які ще кілька місяців потому не уявляли собі, що таке клітина, виграли національне змагання, вирішивши задачу із генної інженерії, до того ж настільки складну, що журі було вимушене проконсультуватись щодо рішення із спеціалістами.

Молодші учні Гатріджа також приєднались до успіху, завоювавши перший приз з вирішення складних задач серед молодшої групи. Вперше одній школі вдалось завоювати два призи. І це була школа в місті Гембелль на острові Св. Лаврентія.

Історія, повна змін, які Гатрідж втілює у життя в багатьох класах, виявляється настільки неймовірною, як і розробки болгар. У 1987 р. Джордж Гатрідж виграв стипендію Міністерства освіти Аляски у розмірі 25 тис. доларів.

Національність практично нічого не означає. Від нового Південного Уельсу до Сінгапуру і Сибіру люди уникають стресів і здатні запам'ятати практично будь-яку мову, про яку ви лише можете подумати, — японську, російську, китайську, індонезійську, зулу, і такі, про які ви навіть не подумали б, як, наприклад, універсальна мова есперанто чи комп'ютерні мови.

Якщо ви коли-небудь вивчали в школі іноземні мови, то зрозумієте ситуацію британського репортера Кароліни Мід. Вона вивчала французьку. Так, у Франції Мід прийшла пообідати в ресторан і впевнено замовила соковите ягня у клярі. Дуже швидко їй принесли щось загорнуте у фольгу у хмарці пару. “Коли пар розсіявся, я зрозуміла, що те, що лежало на моїй тарілці, однозначно було не ягням. Це був мозок теляти”. Подібна ситуація, як потім розповідала Мід, виникла через традиційний метод навчання із постійними повтореннями. “Знань у вас вистачає лише на те, щоб скласти іспити”. Таким чином вона вирішила вивчати французьку в Англії на інтенсивних курсах Джоффа Пуллена, які справді допомогли їй поповнити свій словниковий запас.

Журналістка Шерлін Хантер-Голь, яка нерідко отримувала нагороди, часто потрапляла у насправді складні ситуації. Буду-

чи репортером передачі “Година новин Мак-Нейла/Лерера”, вона поїхала у відрядження в одну з гарячих точок Центральної Америки. Підкоряючись виснажливому розпорядку, вона, тим не менш, знаходила час, щоб прослухати взяті із собою касети із Супернавчання іспанської мови.

Коли вона уявляла себе подорожуючою на ескалаторі крізь веселку кольорів: червоного, помаранчевого, жовтого, зеленого, блакитного, синього, фіалкового — напруженість зникала. Вона відпочивала, так ніби взяла міні-канікули, відчуваючи сонце, що гріло їй спину, повільно вдихаючи свіже солоне повітря, і дивлячись на блакитні хвилі, що виграють на сонці, вона повторювала собі: ти можеш вивчити іспанську мову легко і швидко. І коли входила у стан, коли вже була готова до навчання, вона чула: “Ти можеш мені це сказати? — *Puedes decir mi esto?* Фрази йшли одна за одною із використанням спеціального ритму в супроводі музики в стилі бароко”.

“Я почала користуватись Супернавчанням спочатку тільки для вивчення іспанської мови, — говорила вона. — Та, закінчивши вправи, виявила, що в результаті почала краще брати інтерв’ю, почала краще писати, краще використовувати мову. І, взагалі, я почала краще робити все, пов’язане з моєю пам’яттю”.

Ви справді могли б дивуватись тому, що сталося із вашою пам’яттю, якби кілька років тому стали одним із сотні студентів, які відвідували заняття з вивчення комп’ютерної мови “Паскаль” доктора Шона Шустера в державному університеті Айови. Також, можливо, здивувались би, дізнавшись по завершенні семестру, що вся група прискореного навчання отримала оцінки трохи вищі, від інших груп, що займались за стандартною методикою, — здивувались би тому, що студенти займались лише половину відведеного часу. За розкладом прискореного навчання, що застосовувався Шустером, вам навіть не потрібно було відвідувати заняття по п’ятницях.

Можемо навести приклади звичайних тверджень тих вчителів, які почали застосовувати прискорене навчання: “Раніше я був начебто мертвий. Але тепер я знайшов спасіння. Половина моїх студентів не встигала, а більшість просто не турбувались про вивчення хімії”, — говорить Лео Вуд, який зрозумів, наскільки неправильними були методи його викладання протягом 24 років роботи в місті Темпе в Арізоні. І зрозумів він це, відвідавши заняття Івана Барзакова.

Спочатку він зміг пробудити власну пам'ять, прослуховуючи під час читання спеціальну музику. “Тепер я можу запам'ятати усе, що не міг раніше”. Лео Вуд спробував новий метод у своїх класах, де він викладав хімію. “До цього лише двадцять п'ять відсотків моїх учнів отримували з хімії четвірки і п'ятірки. Відсоток невстигаючих знизився із сорока восьми до семи”, — говорить Вуд, додаючи також, що із нетерпінням чекає того моменту, коли потрібно йти на роботу, настільки він зараз “знаходить натхнення” у роботі.

Базові методи працюють самі по собі. Та якщо ви зможете використовувати їх одночасно, то, можливо, зумієте звільнити свій потенціал так, як Крістіан Драто. Чи зрозуміти, як зрозуміли працівники гіганта електронної промисловості — корпорації Siemens: “Я можу навчитись усьому!”

Вивчати англійську мову чи навчатися як вчити англійську мову?

“Як ви ставитесь до навчання?” — це запитання було головним в анкетах, розповсюджених перед початком навчання серед п'ятнадцяти працівників компанії Siemens, які поступили на курси вивчення англійської мови в університеті Мюнхена. “Siemens” — світовий гігант електроніки, відомий своїми новаторськими проектами (наприклад, дах, що може витягуватись під час дощу на стадіоні “Skydome” в Торонто), одна з багатьох компаній, які надали практичні можливості Супернавчанню застосувати свої. Працівники компанії погодились кожен вечір, відразу ж після завершення трудового дня, відвідувати чотиригодинні заняття з вивчення англійської мови в університеті. Заняття, які вони відвідували, були записані на відеоплівку, аудіокасети, перевірялись різними факультетами університету — лінгвістичним, емпіричної педагогіки і образотворчої психології.

Новатор Гейл Хайденхайн, будучи президентом німецького товариства прискороного навчання (НТПН) і керівником своєї власної компанії, що розробила і втілила нову модель курсів у життя, перевіряв відповіді на запитання. Майже всі відповіли: “Залежно від того, що вивчаєте”.

Дуже швидко заглиблені працівники почали помічати, що вони позбавляються денного стресу, якщо вони розслабляються і уявляють себе на відпочинку. Вони уявляли, що знаходяться у

лондонському театрі Конвент Гарден. Вони слухали англійські слова під спокійну музику у стилі бароко.

Замість зубріння вони грали у спеціальну гру, розроблену Хайденхайном, — “Краща ціна”.

По завершенні 70 академічних годин навчання робітникам Siemens було запропоновано пройти тестування, яке при звичайному навчанні пропонують лише після 230 годин роботи. Усі, крім двох чоловік, успішно здали екзамен, і ці двоє також продемонстрували результати, що впритул наближалися до позитивної оцінки. Отже, прискорення — більше ніж утричі!

Спеціальні тести також виявили, що працівники змінили свою думку. Тепер вони написали, що їх ставлення до навчання залежить від того, як вони вивчають предмет і яким чином проводиться навчання. Окрім того, багато з них переконані: я можу вивчити все, що забажаю. Вони відкрили для себе раніше приховані здібності до навчання. Статистика, яку під час навчання здійснювали в університеті, підтвердила їхні висновки, продемонструвавши суттєве підвищення зацікавленості студентів у навчанні.

Відеозаписи довели, що новий метод давав не лише “книжкові” знання мови. Коли на останню вечірку після завершення курсу спілкування запросили англомовних гостей, то записи довели, що працівники Siemens вільно розмовляли англійською мовою із гостями протягом усього вечора.

Подібно до інших компаній, чия діяльність спрямована на майбутнє, Siemens усвідомлює, що для того, щоб перемогти у змаганні під назвою Світова економіка, знання кількох іноземних мов — життєва необхідність. І як з’ясувала для себе компанія, Супернавчання може скоротити витрати і час, необхідні на підготовку фахівців, на дві третини, а то й більше.

Що може зробити викладач, щоб впровадити прискорене навчання у педагогіку своєї країни?

Методи прискореного навчання досягли Америки багато в чому завдяки зусиллям Джейн Бенкрофт, професора французької мови в університеті Торонто. Спеціаліст з мов, з дипломами Гарварду, Сорбонни і університету провінції Манітоба, який володіє знаннями в області музики і музичної теорії, Бенкрофт відвідала заняття, де застосовувались методи сугестопедії, в

країнах радянського блоку, і все це в самий розпал “холодної війни”. Це був час, коли інформація про нові методи викладання розцінювалась як секретна, та зі своїм прихованим мікромагнітофоном їй вдалось побувати в аудиторіях, де викладали як для радянських, так і для західних громадян. Болгари, яких іноді стримували політичні причини, інколи влаштовували фальшиві демонстративні уроки для іноземців.

Вивчення та аналіз світового досвіду використання прискореного навчання дає підстави стверджувати, що на зламі тисячоліть в умовах стрімкого суспільного розвитку змінюються функції, ролі, становище і статус іноземних мов. Аналіз підходів до навчання вже у близькому майбутньому дає змогу виявити контури провідної моделі освіти, заснованої на принципах інтенсивного сприйняття інформації. А отже, сьогодні ми перебуваємо на порозі масштабного процесу моделювання нової культурної парадигми, що визначатиме подальший розвиток, надаючи головні ролі поняттям особистості, творчості та свободи мислення.

Література

1. Лозанов Г. Сугестопедія. — Софія, 1982.
2. Мілтон Е. Гіпнотерапія. — Філадельфія, 1988.
3. Морі М. Прискорене навчання. — Оксфорд, 1991.
4. Сінетар М. Психологія бізнесу. — Нью-Йорк, 2002.
5. Тейлор Б. Навчання, що нагадує задоволення. — Оксфорд, 1991. — 380 с.
6. Castelli J. Education Forms Common Bounds // HR Magazine. — 1990. — Vol. 35, № 6. — P. 46–49.
7. Hod D. Robert. The Education of Andrew Grove // Business Week. — 1995. — January 6. — P. 60–62.
8. Gillian C. In a Different Voice: Psychological Theory. — Cambridge, Mass.: Harvard Univ. Press, 1982.
9. Morgan T. Robert, Riesenberger R. John. The Global Challenge. — London: McGraw-Hill, 1994.